

OBČASNÍK SPUSA

LISTOPAD 2015

číslo 16.

SPOLEČNOST PŘÁTEL USA – THE SOCIETY OF FRIENDS OF THE USA

ČESKO-AMERICKÝ KLUB – THE CZECH-AMERICAN CLUB

POBOČKA PRAHA – hlavní město

Díky laskavosti našeho Vzdělávacího střediska pokračuje **výuka angličtiny**, nyní však každý pátek od 15 do 16ti hodin. Pak někdy následuje **kulturní program** s přátelským posezením. Program bývá oznámen samostatně. Těšíme se na Vaši účast.

Znak United States Navy

Účast ve válkách:

Americká válka za nezávislost,
Španělsko-americká válka,
1. světová válka, 2. světová válka,
Korejská válka, Válka ve Vietnamu,
Válka v Zálivu.

Vojenské námořnictvo Spojených států amerických (*United States Navy*) je námořní složka Ozbrojených sil USA. K 15. lednu 2010 v něm sloužilo 329 515 mužů, dále provozovalo 287 válečných lodí a ponorek všech typů a přes 3700 letadel. Americké námořnictvo je největším námořnictvem na světě a v současnosti zároveň jediným námořnictvem s globální působností. Disponuje největší flotilou letadlových lodí (2015: deset ve službě a dvě ve stavbě a jedna objednána) a raketových křižníků.

„Zřizovat a udržovat loďstvo“ má podle Ústavy (Článku I, oddílu 8) Kongres, jeho nejvyšším velitelem je pak prezident.

Vojenské námořnictvo Spojených států amerických (*United States Navy*) je námořní složka Ozbrojených sil USA. K 15. lednu 2010 v něm sloužilo 329 515 mužů, dále provozovalo 287 válečných lodí a ponorek všech typů a přes 3700 letadel. Americké námořnictvo je největším námořnictvem na světě a v současnosti zároveň jediným námořnictvem s globální působností. Disponuje největší flotilou letadlových lodí (2015: deset ve službě a dvě ve stavbě a jedna objednána) a raketových křižníků.

„Zřizovat a udržovat loďstvo“ má podle Ústavy (Článku I, oddílu 8) Kongres, jeho nejvyšším velitelem je pak prezident.

Historie

Zrod (1775-1890) - Brigantina USS *Lexington* z války za nezávislost byla první US válečnou lodí tohoto jména.

Americké námořnictvo bylo založeno za americké války za nezávislost, probíhající v letech 1775–1783. Jeho prvním velitelem se stal prezident George Washington. Jelikož nebylo dostatečně silné na střet s mocnou Royal Navy, mělo zejména narušovat britské zásobovací trasy. Po skončení války za nezávislost nastalo období velkého útlumu, kdy Kongres všechny válečné lodí prodal (jako poslední byla roku 1785 prodána fregata *Alliance*) a upřednostněna byla obrana západní hranice USA. To vedlo například k nárůstu problémů s piráctvím ve Středomoří, ohrožujícím rostoucí námořní obchod. Teprve roku 1794 bylo námořnictvo obnoveno a Kongres objednal stavbu šesti fregat, z nichž USS *Constitution* je ve službě dodnes.

V letech 1798–1800 bojovalo americké námořnictvo v nevyhlášené válce s Francií, která povolila svým korzárům útoky na americké lodě. Hlavní oblastí bojů byl Karibik. Konflikt posílil pozici námořnictva, jelikož byly objednány další lodě a roku 1798 bylo zřízeno samostatné ministerstvo námořnictva (*Department of Navy*). V letech 1812–1815 pak došlo i k válce s Velkou Británií. Ta znovu prokázala potřebu silného loďstva. Během mexicko-americké války v letech 1846–1848 americké námořnictvo blokovalo mexické přístavy a podporovalo pozemní jednotky. Provedlo také svou první velkou výsadkovou operaci — obsazení přístavu Veracruz, ze kterého armáda směřovala k hlavnímu městu a uspěla tak mexickou porážku.

Střetnutí *Monitoru* a *Virginie*

V americké občanské válce došlo ke střetu výrazně silnějšího námořnictva Unie a námořnictva Konfederace. Unijní námořnictvo provádělo účinnou blokádu přístavů Konfederace, což ji vystavilo vážným problémům se zásobováním. Operacemi na řekách též pomohlo rozdělit Konfederaci na dvě části. Do historie vstoupilo zejména střetnutí válečných lodí *USS Monitor* a *CSS Virginia* dne 9. března 1862 v bitvě u Hampton Roads, které bylo historicky prvním střetnutím obrněných válečných lodí. Bitva zcela změnila náhled na konstrukci válečných lodí a vedla během několika let k radikální přestavbě loďstev na celém světě.

V následujících dvaceti letech se monitory staly důležitou složkou amerického námořnictva, jehož síla však až do 80. let 19. století klesala a jeho lodě zastarávaly. V tomto období nebylo vystaveno závažnějším hrozbám a soustředilo se na ochranu obchodu a podporu americké diplomacie.

Názornou ukázkou takové diplomacie byla návštěva čtyř fregat pod velením komodora Matthew C. Perryho, která roku 1854 donutila japonský šógunát k otevření přístavů. Uzavřením obchodní smlouvy s USA byla zlomena více než dvousetletá izolace Japonska.

Námořní velmoc (1890-1945)

Americké bitevní lodě vyplouvají roku 1907 na cestu kolem světa

USS California se potápí v Pearl Harboru

Díky modernizačním programům, které začaly v 80. letech 19. století, se americké námořnictvo brzy zařadilo mezi námořní velmoci a mohlo tak účinně podporovat snahy o územní a obchodní expanzi. Prvním důkazem nově získané síly amerického námořnictva se stalo jeho angažmá ve Španělsko-americké válce roku 1898. Jako *casus belli* posloužilo podezření, že španělští agenti potopili americkou válečnou loď *USS Maine* (výbuch nebyl dodnes objasněn). Střetnutí probíhalo naprosto jednostranně a skončilo zničující porážkou Španělska, které muselo po ztrátě většiny svých velkých válečných lodí v bitvách na Filipínách a Kubě přistoupit na pařížskou mírovou smlouvu. Poté bylo nuceno předat Spojeným státům Kubu, Portoriko a část Španělské východní Indie (Filipíny a Guam).

V roce 1907 vyslal americký prezident Theodore Roosevelt skupinu šestnácti amerických bitevních lodí, přezdívanou též *Great White Fleet*, na čtrnáctiměsíční cestu kolem světa, která možnosti válečného loďstva veřejně demonstrovala, a to zejména Japonsku jako potenciálnímu americkému soupeři v Pacifiku. Roku 1914 americké námořnictvo po šest měsíců okupovalo mexický přístav Veracruz a ve stejném roce byl navíc otevřen Panamský průplav, který dovolil námořnictvu snadno přesouvat síly mezi Atlantikem a Pacifikem.

Do první světové války se USA zapojily až 6. dubna 1917. Přestože samo americké námořnictvo ve válce žádnou velkou bitvu nevybojovalo, bylo jeho úspěchem zajištění bezpečné přepravy dvou milionů vojáků expedičních vojsk do Evropy, kde tato vojska výrazně ovlivnila výsledek války. Do Evropy bylo rovněž vysláno devět bitevních lodí, které dále zvětšovaly převahu Dohody nad německou Kaiserliche Marine.

Americké námořnictvo vyšlo z války jednoznačně posíleno jako jedna ze tří hlavních námořních mocností (společně s Velkou Británií a Japonskem) a s ambicí překonat svou silou i Britské královské námořnictvo. V roce 1916 proto přijalo ambiciózní program stavby 10 bitevních lodí, 6 velkých bitevních křižníků, 10 lehkých křižníků, 270 torpédoborců a 84 ponorek. Washingtonská konference v letech 1921-1922 na jedné straně částečně omezila námořní zbrojení, ovšem na druhé straně definitivně potvrdila paritu mezi námořnictvem britským a americkým.

V meziválečné době si americké námořnictvo a svou pozici udrželo a v době rostoucího mezinárodního napětí ve 30. letech (japonských expanzionismus, nástup nacismu) začalo se stavbou řady nových lodí. Do druhé světové války se zapojilo až po japonském napadení základny Pearl Harbor na Havajských ostrovech 7. prosince 1941. Přestože americké námořnictvo ve válce působilo globálně, jeho hlavním válčištěm se stal zejména Pacifik a kampaň proti Japonsku. Po několikaměsíční sérii porážek zde nastal obrat v bitvách v Korálovém moři a u Midway. Brzy se ukázala síla amerického průmyslu, který chrlil velké množství válečných lodí, obchodních lodí, letadel a dalšího materiálu. Vyloděním na ostrově Guadalcanal začalo postupné dobývání Japonci obsazeného území, které vyvrcholilo bitvou o Okinawu a japonskou kapitulací, podepsanou 2. září 1945 na palubě bitevní lodi USS *Missouri*. V severní Africe a Evropě se Američané od roku 1942 podíleli na řadě vylodňovacích operací, které postupně osvobozovaly území obsazená vojsky Osy — operace Torch, operace Husky, operace Overlord a další.

Z amerického námořnictva se za druhé světové války stalo nejsilnější námořnictvo světa a tím začala globální éra jeho působení.

Globální námořnictvo (1945): Po skončení druhé světové války prošlo námořnictvo zeštíhlením a mnoho jeho starších lodí bylo vyřazeno. Brzy se však ukázalo, že spojení Západu se Sovětským svazem bylo pouze dočasné a americké námořnictvo se stalo jedním z hlavních aktérů války studené. V ní bylo jeho protivníkem především doposud nijak silné sovětské námořnictvo, do jehož rozvoje však byly investovány velké prostředky. Jelikož by v případě vzniku opravdové války byla jejím těžištěm západní Evropa, mělo americké námořnictvo zejména chránit základny bombardérů a zásobovací trasy v Atlantiku. Základem síly amerického námořnictva se přitom staly silné úderné svazy těžkých letadlových lodí — kategorie plavidel, o jejichž stavbu se Sovětský svaz nepokusil až do 80. let.

Jedním ze symbolů expanze námořnictva za vlády Ronalda Reagana se stala reaktivace a modernizace bitevních lodí třídy Iowa. Roku 1949 se USA staly součástí nově založené Severoatlantické aliance, do které se zapojilo i americké námořnictvo. Nové závody ve zbrojení a používání nejnovějších technologií přinesly například zavedení jaderných zbraní — zejména balistických raket ve výzbroji ponorek, řízených střel či jaderných reaktorů v pohonu lodí.

Americké námořnictvo bylo nasazeno například v Korejské válce, během které provedlo riskantní, ale úspěšnou vylodňovací operaci u korejského města Inčchon. V 60. letech následovala kubánská krize či válka ve Vietnamu, po které následoval určitý útlum.

Po nástupu Ronalda Reagana do prezidentského úřadu byla zahájena rozsáhlá expanze a modernizace námořnictva. V 80. letech pak námořnictvo podporovalo armádu v Libanonu, Libyi, Grenadě a Panamě. Mezi červencem 1987 a srpnem 1988 operovalo proti Íránu v Perském zálivu s cílem zabránit rozšíření Irácko-iránské války do jeho vod, což by narušilo trasy ropných tankerů. V dubnu 1988 pak byla uskutečněna úspěšná operace Praying Mantis — střetnutí s íránským námořnictvem, které bylo největším námořním střetnutím amerického námořnictva od dob druhé světové války.

V 90. letech byly provedeny operace Pouštní bouře a Pouštní štít (1991–1992), operace Deliberate Force (1995), operace Pouštní liška (1998), operace Spojenecká síla (1999) či operace Southern Watch (1992–2003).

Inventář

Název třídy	Typ lodě	Počet ve službě	Počet celkem*	Standardní výtlak	Krátké informace	Poznámky
lodě schopné nést letouny s pevnými křídly						
Třída Gerald R. Ford	Těžká letadlová loď	1	10	105 000tun	Velká letadlová loď s jaderným pohonem a až 75 letouny na palubě-konfigurace CATOBAR.	plánováno 10 (jeden třídy Gerald R. Ford za jeden vyřazený třídy Nimitz) počet bude pravděpodobně snížen na

						6 (jeden třídy Gerald R. Ford za dva vyřazené třídy Nimitz).
Třída Nimitz	Těžká letadlová loď	10	10	80 000- 100 000tun	Velká letadlová loď s jaderným pohonem a až 85 letouny-konfigurace CATOBAR.	USS Nimitz bude vyřazen 2018.
třída America (US Navy)	Výsadková loď	1	10	45 000tun	Oficiálně výsadkové plavidlo, ale spíše střední letadlová loď až s 42 letouny-konfigurace V/STOL.	u prvních dvou nebyl dok pro vyloďovací plavidla, ale vzhledem ke kritice tohoto řešení budou od třetí jednotky vybaveny dokem.
Třída Tarawa	Výsadková loď	2	2	26 000tun	Oficiálně výsadkové plavidlo, ale spíše lehká letadlová loď s 25 letouny-konfigurace V/STOL.	Bude nahrazena třídou America.
Třída Wasp	Výsadková loď	7	7	28 000tun	Oficiálně výsadkové plavidlo, ale spíše lehká letadlová loď až s 26 letouny-konfigurace V/STOL.	do třídy se oficiálně započítává i USS Makin Island, ale vzhledem k velkým odlišnostem je v praxi označována za samostatnou třídu.
USS Makin Island	Výsadková loď	1	1	42 000 tun	Oficiálně výsadkové plavidlo, ale spíše lehká letadlová loď až s 40 letouny-konfigurace V/STOL.	Někdy též řazena k třídám America a nebo Wasp.

Bojová hladinová plavidla

Třída Arleigh Burke	Univerzální Torpédoborec	56	63	9 000 tun	Univerzální torpédoborec se zesílenou protiletadlovou výzbrojí a systémem Aegis-hlavní výzbroj v silech Mk.41.	Třída má několik podtříd, které se od sebe značně odlišují.
Třída Ticonderoga	Protiletadlový křižník	22	27	9 600 tun	Protiletadlový křižník se systéme Aegis-hlavní výzbroj v silech Mk.41.	5 bez VVZ bylo vyřazeno.
Třída Zumwalt	Univerzální torpédoborec	3	3	12 000 tun	Univerzální torpédoborec-hlavní výzbroj: 2 děla ráže 155mm, řízené střely v silech Mk.57.	původně plánováno cca 20 jednotek z důvodu vysokých nákladů omezeno na tři..
Třída Oliver Hazard Perry	Protiponorková fregata	30	71	2 800 tun	Protiponorkové fregaty-hlavní výzbroj: řízené střely Harpoon a torpédomety.	na jejich nahrazení je vyvíjen typ LCS.

Letadlové lodě

Nejnovější US letadlová loď USS *George H.W. Bush* vstoupila do služby v lednu 2009

USA disponují největší světovou flotilou velkých letadlových lodí (tzv. *supercarriers*) s jaderným pohonem, nesoucích až 90 letadel a vrtulníků, které mohou za den provést až 150 bojových letů. Letadlové lodě jsou jádrem úderné síly a zastrášovacích možností amerického námořnictva.

Letadlová loď tvoří s řadou podpůrných lodí větší údernou skupinu (*carrier battle group*). Součástí této skupiny jsou křižníky třídy *Ticonderoga* a torpédoborce třídy *Arleigh Burke*. Ty jsou vybavené nejmodernějším zbraňovým systémem Aegis, fregaty a dvě útočné ponorky, které letadlovou loď chrání proti možnému útoku letadel, lodí, či ponorek.

Součástí svazu jsou též zásobovací lodě s palivem, municí a dalším materiálem. Ve službě je momentálně (2015) deset jednotek třídy *Nimitz*. Ve stavbě jsou dále první dvě ze tří plánovaných letadlových lodí třídy *Gerald R. Ford*.

Lodě pro výsadkové operace: Současný důraz na schopnost amerického námořnictva vést obojživelné operace a operace v blízkosti pobřeží vede k nárůstu kapacity těchto jeho sil. Jejich základem jsou vrtulníkové výsadkové lodě tříd *Tarawa* (2 kusy), *Wasp* (8 kusů) a nejnověji též třídy *America* (1 ve stavbě). Ty se svým vzhledem podobají lodím letadlovým. Na palubě nesou nejen vrtulníky a letouny, ale i cca 2200 vojáků námořní pěchoty, k jejichž dopravě na břeh slouží mimo vrtulníků také dok s vylodovacími čluny a vznášedly.

Dalším typem lodí je kategorie *Amphibious transport dock*, plavidlo nesoucí pěchotu, bojovou techniku a další zásoby, které z ní mohou na břeh přepravovat jak vrtulníky, tak výsadková plavidla (má přistávací palubu i dok). Lodě třídy *Austin* ve službě postupně nahrazuje nová třída *San Antonio*. Posledním typem vylodovacích lodí jsou výsadkové dokové lodě tříd *Whidbey Island* a *Harpers Ferry*.

Křižníky, torpédoborce a fregaty

Související informace naleznete také v člancích Seznam amerických křižníků a Seznam amerických torpédoborců.

Torpédoborec USS *Bainbridge*

Výsadková loď USS *San Antonio*

Americké námořnictvo v současnosti provozuje 22 raketových křižníků třídy *Ticonderoga*, vybavených zbraňovým systémem Aegis. Křižníky byly vyvinuty zejména k obraně svazů letadlových lodí proti nepřátelským letadlům a protilodním střelám, díky střelám s plochou dráhou letu Tomahawk ovšem získaly též schopnost přesných úderů proti pozemním cílům.

Nejmodernějším systémem Aegis jsou vybaveny též torpédoborce třídy *Arleigh Burke*, kterých je v současnosti dokončeno 57 z 63 objednaných jednotek. V současnosti probíhá nákladná modernizace všech amerických hladinových lodí se systémem Aegis, která jim umožní ničení balistických střel krátkého a středního doletu a družic na nízkých oběžných drahách pomocí vylepšených řízených střel Standard SM-3. Americké námořnictvo se tak zapojí do systému *Ballistic missile defense*. Ve stavbě se rovněž nachází dva ze tří plánovaných torpédoborců třídy *Zumwalt* (jejich dokončení se plánuje na roky 2013–2014). Jsou to víceúčelové lodě projektované s důrazem na schopnost provádění pozemních úderů a pobřežních operací. Jejich konstrukce obsahuje řadu novinek, ovšem nárůst nákladů na celý program vedl k tomu, že místo stavby větší série bude obnovena stavba starší a levnější třídy *Arleigh Burke*.

Americké námořnictvo dále provozuje 30 fregat třídy *Oliver Hazard Perry*, vhodných zejména na protiponorkový boj. Tyto fregaty byly stavěny od poloviny 70. a náhradou za ně by pravděpodobně měla být kvalitativně nová univerzálnější plavidla, specializovaná na boj v pobřežních oblastech.

Ponorky: odpálení střely Trident z ponorky

Americké námořnictvo v současnosti provozuje okolo 70 útočných a balistických ponorek, přičemž všechny mají jaderný pohon. Balistických ponorek třídy *Ohio* se střelami Trident americké námořnictvo vlastní 14 kusů a další čtyři jsou přestavovány na nosiče až 154 střel s plochou dráhou letu BGM-109 Tomahawk.

Ve službě je rovněž více než 50 útočných ponorek. Ty slouží primárně k ničení nepřátelských ponorek, hlídkování a ochraně vlastních úderných svazů. Mohou však také napadat hladinové lodě pomocí řízených střel Sub-Harpoon a pozemní cíle střelami s plochou dráhou letu Tomahawk.

Nejpočetněji je zastoupena třída *Los Angeles* se 45 kusy (zbytek ze 62 postavených již byl vyřazen). Na ní navazuje technologicky vyspělejší a v provozu výrazně tišší třída *Seawolf*, které ale byly pro vysokou cenu postaveny pouze tři jednotky. Nejnovější generaci útočných ponorek představuje třída *Virginia*, u které již jsou v aktivní službě první z plánovaných 18 jednotek. Tato třída ve službě nahrazuje ponorky třídy *Los Angeles* a oproti třídě *Seawolf* je o přibližně polovinu levnější.

Letectvo: V současné době námořnictvo USA disponuje letouny McDonnell Douglas F/A-18 Hornet a Boeing F/A-18E/F Super Hornet, který postupně nahrazuje starší Hornety.

Americké letectvo USAF netrpělivě čeká na nové stíhačky F-35, vyvinuté firmou Lockheed Martin v rámci programu Joint Strike Fighter pro letectvo, námořnictvo i námořní pěchotu. Izrael ve čtvrtek oznámil, že jich 20 koupí, i když ještě tyto stroje, které mají charakteristiku stealth, nejsou ve výzbroji. USA jich plánují nakoupit skoro 2500. Další dostanou jejich spojenci.

F-35A na přistávací ploše

F-35 A při testovacím letu

Flotila letadel stárne a potřebuje nutnou obnovu. Program však kvůli své technické náročnosti provází asi dvouleté zdržení, navíc cena letadla vzrostla dvojnásobně.

Poslední testy stroje jsou úspěšné. Pochvalují se je nejen piloti od Lockheeda, ale i lidé ze společného týmu. „*Je to letadlo s velmi dobrými výkony,*“ řekl testovací pilot plukovník Hank Griffiths. „*Téměř jako kluk jsem nalétal 150 hodin na simulátorech, než jsem poprvé letěl s F-35. Letí přesně tak, jak na simulátoru.*“ Má velký výkop, motor je silný. Pro pilota je sen s tím létat.

Podobná slova volil i testovací pilot Lockheedu Giglioti: „*Akceleruje jako F-16. Je to nejsnazší letadlo na přistávání.*“ To je podle něj dáno tím, že přibližovací rychlost je nízká.

Testy probíhají velmi úspěšně a velmi rychle, potvrdil v první zářijové dekádě generál major David J. Eichhorn, který vede testovací tým: „*Udělalí jsme třikrát více, než jsme chtěli. Dvě letadla měla odlétat dvacet letů. Plukovník Hank Griffiths právě přistál po šedesátém letu. Postupuje tak rychle, jak nám to testovaný systém umožňuje.*“ Podle něj je F-35 ten nejlepší systém.

Nadšená slova ale nic nemění na problémech se zaváděním stroje F-35 do výzbroje. Podle rozpočtového týmu činí zdržení dva roky. Už to je problém, protože u letadel F-15 zajišťujících protivzdušnou obranu USA se objevují strukturální vady, kvůli nimž musely být načas uzemněny.

Původně měly část jejich úkolů převzít stroje F-22 Raptor, jenomže navzdory přání letectva byla jejich další výroba ukončena pod dodáním 183 kusů s tím, že jsou příliš drahé. Cena za kus se vyšplhala na cca 200 milionů dolarů a USAF tak dokonalý stroj nepotřebují, protože nemají srovnatelného konkurenta. Zpoždění je tedy pro letectvo nepříjemné, ovšem dalo se čekat, protože jde o mimořádně složitý stroj, který se bude vyrábět ve třech diametrálně odlišných verzích, aby uspokojilo potřeby letectva na stíhací letoun, námořnictvo na palubní letoun a námořní pěchoty na útočný letoun s kolmým startem.

Pokusy vybavit námořnictvo i letectvo jedním typem stroje se v rámci úspor objevily už v šedesátých letech při vývoji útočného letoun F-111 s měnitelnou geometrií. Námořní verze se však nerealizovala.

Nyní má jeden typ splnit požadavky tří složek amerických ozbrojených sil. F-35B se zdvihovým motorem má nahradit kolmo-startující stroje Harrier námořní pěchoty. Verze A má nahradit nejen lehké stíhací letouny F-16 ale i těžší F-15 a námořní C se zesílenou konstrukcí a zvětšeným rozpětím pak stroje F-18. Všechny složky ale musely ustoupit, od některých požadavků, námořnictvo od dvoumotorové koncepce.

Dovolují si připomenout možnost placení členských příspěvků. Můžete osobně nebo přímo na náš účet, který má čís: 135 135 383/ 0300 Poštovní spořitelny, tj. kdekoliv na poště nebo z bankomatu. Současně připomínám i prosbu na zasílání vašich příspěvků do Občasníku. Za pražskou pobočku Petr Jílek